

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XII. — Izdan in razposlan dne 29. marca 1873.

34.

Dopustno pismo od 7. januarja 1873,

za lokomotivno železnico od Altheima v Schaerding.

M i F r a n c J o ž e f P r v i,
po milosti Božji cesar avstrijski,

apostolski kralj ogerski, kralj češki, dalmatinski, hrvaški, slavonski, gališki, vladimirski in ilirski; nadvojvoda avstrijski; véliki vojvoda krakovski, vojvoda lotarinški, saleburški, štirski, koroški, kranjski, bukovinski, gornje-sleški in dolnje-sleški; véliki knez erdeljski; mejni grof moravski; pokneženi grof habsburški in tirolski itd. itd. itd.

Ker je obrtovna in trgovinska banka (Industrie- und Commercialbank) za Gornjo Avstrijo in Saleburško v društvu s stavbenim svetovalcem baronom Karlom Schwarz prosila, da bi se jim dopustilo delati in rabiti lokomotivno železnico od Altheima v Schaerding, zazdelo Nam se je, z ozirom na občno korist tega podjetja, imenovanim prosilcem po postavi o dopušcanji železnice od 14. septembra 1854 (Drž. zak. št. 238) to dopustilo dati tako:

§. 1. Dajemo koncesijonarjem pravico, narediti in rabiti lokomotivno železnico od Altheima v Schaerding, stikajočo se z železnico po cesarici Elizabeti slovóčo.

§. 2. Cesta sama in nje uredba za vožnjo naj se napravi po črtežih na drobno ustanovljenih, ki jih trgovinsko ministerstvo potrdi.

Posebno se je koncesijonarjem ob delanji držati tudi zahtevanj, katera pridejo od trgovinskega ministerstva, in zdaj veljavnih občnih stavbenih in policijskih propisov.

Prenaredbe o stvaréh dela samega se prihranjajo odobritvi državne uprave, ako bi se javnemu občilu in trdnemu obstanku železnice ter tudi v izpolnjevanje zakonitih določil kazale potrebne po dovršenem vojaško-tehničnem pregledu in po političnem obhodu ceste, zapovedanem vsled §. 6 železnocestnega dopustnega zakona.

Ako bi se ob delanji z ozirov na ekonomijo ali na krétanje zdelo treba ali da je želeti, naj se železnocestna zaklinjena črta ali na drobno izdelani črteži izpremené, s čemur vendar nij predrugačati cestne gledí (Richtung), določene v §. 1, niti nij dovoljeno, da bi v pri-meri z odobreno zaklinjeno črto sploh smelo biti kaj bistveno slabéje, kar se tiče léže in gledí, — tedaj je dovolitve v tako izpremembo iskati pri državni upravi.

Spodnje delo cele železnične poteze se utegne utesniti na eno samo koléjo razen mosta čez Andiessenbach pri Andiessenhofenu in mosta čez Prambach pri Sv. Florijanu, katerima treba stebre že izprva osnovati za dve koléji do višine, kamor doseza najvišja voda.

Državna uprava ima pravico, da sme spodnje delo za drugo kolejo ter napravo druge koleje po tistih kosovih, kjer se ji bode zdelo primerno, zahtevati tedaj, ako bode letnega kosmatega dohodka dve leti zaporedoma po več nego 140.000 gld. v srebru od milje.

Vse mostove, in vse znamenite predmete in umeteljne stavbe treba enkrat za vselej iz železa in kamenja napraviti.

Koncesijonarji se zavezujejo, zaradi porabe kolodvorov že služečih ali dopuščenih železnic, kjer se njih železnica stika, ter tudi o uredbi krétne službe ondi, kjer je prehajališče sè železnice na železnico, skleniti dogovor z udeleženiimi železnocestnimi upravami in tako tudi zaradi soporabe spodnjega dela za drugo koléjo na kosu od profila 136—149 vkupnem z Neumarkt-Braunavsko potezo železnice po cesarici Elizabeti slovóče pogoditi se z le-to družbo.

Koncesijonarji nosijo troške za razširjalne stavbe, potrebne na tujih kolodvorih.

Dotične dogovore treba državni upravi v odobrenje predložiti.

Državni upravi se prihranja pravica, ako bi se dogovor ne dognal, določiti uvete o vzajemni uporabi vozov sosednjih tozemskih železnic in o dovodu rudarstvenih in obrtnih železnic v svojo rabo.

§. 3. Koncesijonarji se zavezujejo, da začnó dopuščeno železnico delati v šest mesecih po današnjem dnevi in da jo v dveh letih po istem dnevi dodelajo in dodelano izročé občni službi.

§. 4. Koncesionarjem se v zvršbo dopuščene železnice daje pravica razsvojítve po zakonitih, semkaj meréčih določilih.

Ista pravica se koncesionarjem priteza tudi, kar se tiče železnocestnih kril, do posameznih obrtnih zavodov morebiti kdaj izdelanih, o katerih bi državna uprava sodila, da jih je izdelati na javno korist.

Koncesijonarji so dolžni kolikor je mogoče hitro odkupiti zemljišča ter, kolikor bode na njih, storiti, da se za železnico pridobljena tla precej iz knjig odpišejo in odločijo.

§. 5. Koncesionarjem se je ob delu in krétanji dopuščene ceste držati tega, kar ustanavlja to dopustno pismo, ter tudi tega, kar veleavajo semkaj meréči zakoni in ukazi [zlasti železnocestni dopustni zakon od 14. septembra 1854 in železnocestni krétni red

od 16. novembra 1851 *)], ter zakonov in ukazov, kateri bi se v prihodnje utegnili razglasiti.

§. 6. Gledé tega, kar bode storiti za poštni zavod, veljala bodo po ti železnici ta-le določila:

1. Koncesionarji naj zastonj vozijo pošto in poštne postavljenice po propisu §. 68 v redu za železnocestno vožnjo.

Poštna uprava ima pravico, v odpravo pošte rabiti vse po voznem črteži ustanovljene kurirske, brze, poštne vlake, vlake za ljudi in vlake meševite.

Pri brzih in kurirskih vlakih je vendar izključena odprava voznopoštних poslatev.

Vozni črteži vlakov za poštno odpravo namenjenih naj se ustanavljajo z odobrenjem trgovinskega ministerstva, kateremu treba najmanj štirinajst dni poprej priobčiti vsako namišljeno preuredbo v tem črteži.

2. Koncesionarji so dolžni ob svojem trošku napraviti in vzdrževati za odpravo pošte potrebne navadne in ambulančne vozove, k čemur se šteje tudi zunanje snaženje in mazanje vóz.

Razen brzih in kurirskih vlakov imajo koncesionarji pri vsakem vlaku, za katerega pošta zahteva, zastonj dati in voziti, kakor pošta sprevidi, ali en voz z osem kolesi ali dva četvero-kolesna voza, ki naj so opravljeni, kakor pošta veleva.

Ako pošta spozná potrebo, pri kakem vlaku razen voza z osem kolesi ali dveh četvero-kolesnih dati še več voz za poštne namene, bode pošta koncesionarjem za vsak čez to število dan četverokolesni voz in za vsako v poštni službi prevoženo miljo po en goldinar trideseti krajcarjev avstr. veljave povračevala.

Pri tistih vlakih, pri katerih pošta ne zahteva posebnega voza za se, tedaj zlasti pri brzih in kurirskih vozéh, naj se ji za vožnjo poštних poslatev prepusti primerno opravljen, popolnoma odločen in najmanj dva kupeja obsegajoč del železničnega voza.

Ako bi ne bilo mogoče v omenjeni prostor spraviti kakih večjih zavojev ali vreč s pismi, bode železnocestna uprava skrbela, da se kam drugam v vlaku varno pospravi.

Voze poštni službi namenjene morajo koncesionarji, kakor je navada, razsvetliti, kakor razsvetljujejo vozove za ljudi; troške za nenavadno osvečavo notranjih prostorov in za kurjavo nosi pošta sama.

3. Poštna uprava ima pravico, ukazati, da nje organi pošto na vseh vlakih spremljajo.

Zastonj je voziti poštne uradnike, kondukerje in služabnike, pošto spremljajoče, in tako tudi organe poštnega zavoda, ki se pošljejo, da poštno službo nadzirajo ali da se je naučé; a ti se morajo opravičiti z listi višjega poštnega ravnateljstva.

Še ima poštna uprava pravico, na vseh vlakih, ki jih ne spremljajo njeni organi, izročati upravi, katero koncesionarji postavijo, pisemsko pošto, da jo organi železnocestne uprave odpravljajo.

4. Za izvrševanje poštne službe na postajah treba zastonj prepuščati v železničnem poslopji eno primerno sobo z izbico za opravo in ako bi bilo na to stran še večjih potreb,

*) Državni zakonik iz leta 1872, št. 1.

bode treba posebnega dogovora glede odškodnine, ki se bode v podobi najemščine dajala za večji prostor.

Delo pošne uprave je skrbeti za notranjo opravo, snaženje, svečavo in kurjavo v teh prostorih.

5. Na tistih kolodvorih, na katerih nij poštnih uradov, bodo koncesionarji na zahtevo pošne uprave po železničnih za to sposobnih postavljenih poštnih poslatve od vlakov sprejemali in organom pošnega zavoda izročali in za ta čas, dokler se ne izroči poštnemu organu, varno hranili, za plačilo, katero poštna uprava določi.

Tam, kjer bi po sprevidu pošnega zavoda bilo potreba, naj koncesionarji ponudijo svoje ljudi poštnemu zavodu, da pomagajo poštnih poslatve nakladati in razkladati, za plačilo takemu delu primerjeno.

Pisma, katera si o upravljanju železnice med saboj pošilja železnocestno ravnateljstvo ali upravno svetovalstvo ter njemu pokorni organi ali ti organi med saboj, smejo na dotičnih železnocestnih kosih odpravljati postavljenici železne ceste.

§. 7. Koncesionarji prevzemajo dolžnost, ob svojem trošku bodi po zaukazu ali posredstvu državnega telegrafskega zavoda toliko telegrafov, kolikor bode za železnično krétno službo in dajanje znamenj (signalov) potrebno, napeti, opraviti in vzdrževati.

Državna uprava si pridržuje pravico, železnični telegraf porabiti tudi za odpravo državnih in privatnih poslanic.

Državni upravi je na voljo, žice (drat) državnega telegrafa pritrditi ob podpornjah železničnega telegrafa ali svoje telegrafe napeti po tleh, ki so jih koncesionarji kupili ali ki jih za železnične namene sicer rabijo, brez povračila ali odškodovanja.

Koncesionarji naj zastonj po svojih železničnih ljudeh take državne črte nadgledati in vzdržati pomagajo.

Še imajo koncesionarji dolžnost, po svoji železnici robo in pripravo državnotelegrafskega zavoda po tarifah za vojaške transporte danih odpravljati in na svojih kolodvorih in postajah zastonj spravljati in hraniti.

V vseh teh zadevah dolžni so koncesionarji, za časa z državnotelegrafskim zavodom poseben dogovor skleniti.

§. 8. Visokost voznine za ljudi in blago podvržena je sledečim utesnitvam:

Maksimalna tarifa na avstrijsko miljo, in to popotnikom od osebe:

v I. razredu vozov, po . . .	36 kr. avstr. velj.
„ II. „ „ „ . . .	27 „ „ „
„ III. „ „ „ . . .	18 „ „ „
„ IV. „ (za stoječe) . . .	12 „ „ „

Od brzovlakov, kateri treba da imajo konci (vsaj) vozove I. in II. razreda, smejo se te tarife povišati za 20 odstotkov, s tem uvetom, da ti brzovlaki ne bodo tekli z manjšo hitrostjo, nego je, povprek računéč, navadno brzovlakom drugih avstrijskih železnic.

Maksimalna tarifa blágu ob navadni hitrosti od colnega centa na miljo: tri krajcarje avstr. veljave.

Izjemno bodo za te le reči pri polnih vozéh veljali ti postavki:

A.	B.	C.
Žito in sól	Drva in les	Kopano oglje, koaks, stiska- na šota, rude, železo v ploš- čah, apnarsko in zidarsko kamenje
krajcarjev avstr. velj.		
$2\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{4}$	2

Odpravljarine se od vsacega blaga jemlje po dva krajcarja od colnega centa, v čemur je tudi plačilo od nakladanja in razkladanja ter od občnega zavarstva. Ako dotičnik sam naklada ali razklada, tedaj se vzame samo po 1.5 kr. odpravljarine od colnega centa.

Kar se tiče vozarine drugih stvari in ustanovila ležarine ter drugih občilnih določil, treba se je tako vèsti, da dotične cene in določila nikakor ne bodo večje in težilnejše nego na železnici cesarice Elizabete.

Koncesionarji so dolžni, pri vožnji blaga tudi na tej železnici vvesti tisto nomenklaturu in razredbo in tista določila o vožnji, ki veljajo pri c. kr. priv. železnici cesarice Elizabete.

Na izvoljo se daje koncesionárjem, vozarino od ljudi in blaga devati v red v mejah, zgoraj določenih.

A nikomur se v tem ne sme dajati osebna prednost. Ako bi se torej kateremu pošiljaču ali odpravniku blaga s kakimi uveti znižala vozarina od blaga, ali bi se mu dalo drugačno polajšilo, treba to znižbo ali polajšilo pritegniti vsem pošiljačem ali odpravnikom, kateri so voljni, izpolniti iste uvete.

Vse posebne tarife je javno razglasiti.

Sicer se vedno prihranja zakonodavstvu, določila o vozarini od ljudi in blaga devati v red; družba treba da se taki uredbi pokoruje.

Vsikakor je vozarino za ljudi in blago s pritičnimi plačili vred za deset odstotkov znižati brž kakor bode čisti dohodek presegal šest odstotkov napravnega kapitala.

Po izteku devet let ima vlada pravico primerno znižati gornje tarife zaslišavši koncesionarje ali njihove pravnaslednike.

§. 9. Dovoljuje se, odmerjati in pobirati vozarino od ljudi in od blaga v domačih srebrnih novcih, a to tako, da je tudi v deželnih novcih jemati plačilo, po kurzni vrednosti preračunjeno.

Tarifa naj se na deželne novce preobrača (reducira) po tistih računskih načinih, ki jih ustanovi trgovinsko ministerstvo.

§. 10. Transporti vojakov naj bodo po znižanih tarifnih cenah, in to po tistem dogovoru, kateri je o tem ter o polajšilih potujočim vojakom mej vojnim ministerstvom in mej

ravnateljstvom severne, po cesarji Ferdinandu slovóče železnice ukrenen 18. junija 1868*), in tega dogovora določila treba da so celokupen del dopustnega pisma.

Ako bi se pa kdaj z vsemi avstrijskimi železnicami ali z večino mej njimi o prevažanju vojakov dogovorila določila, državi ugodnejša, naj dobodo veljavo tudi kar se tiče tu dopuščene železnice.

Ta določila obsezajo tudi deželno brambovstvo obéh državnih polovic, tirolske deželne strelee, in to ne samo ob potovanji na račun državne blagajnice, nego tudi ob službenem potovanji na svoj račun k vajam v orožji in preglednim zborom, potem vojaško stražno krdelo c. kr. civilnih sodišč dunajskih, c. kr. žandarmstvo, ter po vojaški osnovano finančno in varnostno stražo.

Koncesionarji se zavezujejo, pristati na dogovor mej avstrijskimi železnocestnimi društvi ukrenen o nabavi in imetji opravnih rečí za vojaške transporte in o vzajemnem pripomaganji z vozili ob večjih vojaških transportih, potem na organska določila in na služabni propis o bojnih železnocestnih oddelkih**), ter tudi na potlejšnji, 1. junija 1871 obveljavši dogovor***) o transportu takih bolníkov in ranjencev, katere je ležeče prevažati ob troških vojaške blagajnice.

Tako so tudi dolžni pristati na dogovor, katerega je sè železnocestnimi društvi ukreniti o vzajemnem pripomaganji z osebjem ob velikih vojaških transportih in na propis o vojaških transportih po železnicah.

Koncesionarji, kar se tiče oddajanja služeb dosluženim podoficirjem iz vojske, vojnega pomorstva in deželnega brambovstva, udajó se določilom, kar jih na to méri v §. 38 vojne postave 1868. leta †), in kar jih je v zakonu od 19. aprila 1872 (Drž. zak. št. 60).

§. 11. Državni uradniki, postavljenici in služabniki, kateri po naročilu oblastva, čujočega nad upravo in krétanjem železnih cest, ali kateri državnim koristim na obrambo vsled tega dopustila ali z dohodarstvenih ozirov železnico rabijo ter izkažejo naročilo tega oblastva, naj se s popotnim pratéžem (robo) vred vozijo brezplačno.

§. 12. Državna uprava ima pravico, ako bi po avstrijskem cesarstvu živež bil nenavadno drag, znižati mu vozaríno na polovico maksimalne cene.

§. 13. Koncesionarjem se tudi priteza pravica, napraviti délničarsko društvo in v dobrih potrebnih novcev izdati na prinesitelja ali na imena slovóče délnice in predstvene obligacije, katere se na avstrijskih borsah smejo prodajati in uradno zaznamenávati.

S predstvenimi obligacijami dobavljene vsote ne sme biti nad tri petíne napravne (osnovne) glávnice.

Ako se predstvene obligacije izdadó v tuji valuti, treba vsoto poočítiti tudi v avstrijski veljavi.

Predstvene obligacije treba poprej odplačati nego délnice.

Društvo prejde v vse pravice in dolžnosti koncesionarjev; družbena pravila treba, da potrdi državna uprava.

*) Normalni ukazi c. kr. vojnega ukaznika, 21. kos, št. 97.

**) Priklada k št. 148, v 42. kosu 1870. leta normalnih ukazov c. kr. vojnega ukaznika.

***) Normalni ukazi c. kr. vojnega ukaznika 1871. leta, 22. kos, št. 79.

†) Državni zakonik št. 151

§. 14. Koncesionarji imajo oblast, agencije v domačih in vnanjih deželah postavljati, kakor tudi napravljati vozila ljudem in blágu po vodi in po suhem, držéč se zdaj veljavnih propisov.

§. 15. Državna uprava ima pravico, uvéríti se, da so delo železne ceste ter tudi krétna oprava, posebno vozila, po vseh delih namenu primerna in trdno narejena, in ukazati, da se napake na to stran odvrnejo in oziroma odpravijo.

Tudi ima državna uprava pravico, po svojem človeku pregledovati gospodárjenje.

Komisar, katerega postavi državna uprava, tudi sme, kolikorkrat se mu zdí primerno, hoditi v seje upravnega odbora ter k občnim zborom, in ustavljati vse naredbe, kvarne državni koristi.

Koncesionarjem je dolžnost, od tu ustanovljenega nadzora nad podjetjem delanja z ozirom na opravila z njim združena v državno blagajnico plačevati povpréčno letno povračilo, kateremu državna uprava vsoto določi.

§. 16. Dopustna doba in z njo vred v §. 9 lit. b) železnocestnega dopustnega zakona izrečena obramba proti napravi novih železnic se ustanavlja na devetdeset let, štejóč od dneva, katerega se prične vožnja po vsej dopuščeni železnocestni črti, in ko ta doba preteče, mine koncesija.

A dopustilo tudi izgubi moč, ako se ne bi dostal rok, v §. 3 ustanovljen zvršetku delanja in začetku vožnje, in bi se prestop roka ne mogel opravičiti ni v zmislu §. 11.^{ga}, za lit. b) železnocestnega dopustnega zakona niti ne posebno s političnimi ali novčnimi krizami.

§. 17. Državna uprava si prihranja pravico, kadar mine trideseti let po tistem dnevi, ko se je izdalo dopustno pismo po vsej dopuščeni železnici, da more vselej pričujočo in oziroma dopuščeno železnico odkupiti za odškodnino v gotovem, ki jo dá koncesionarjem.

Da se določi odkupščina, seštejó se letni čisti dohodki, kar jih je podjetje imelo v poslednjih sedmih letih pred samim odkupom; od tega se odbijejo čisti dohodki dveh najslabéjših let in povpréčni čisti dohodek ostalih petih let se izračuni za podjetje.

Ako bi vendar tako najdeni srednji čisti dohodek ne dosegel v srebru konči 5:2 odstotkov imenske napravne glavnice, ki jo je dovolila državna uprava, tedaj se ta minimalna vsota ustanovi za čisti dohodek, katerega je odmeri odkupščine déti v podlogo.

Dvajseteri, po teh načelih določeni čisti dohodek bodi odkupščina.

Številko imenske napravne glavnice je pred državno upravo položiti na odobrilo, in k tej glavnici spadajo:

- a) Troški za najpoprejšnja dela in za naredbo projekta;
- b) troški za delanje in za prvo krétno opravo (rekše do konca prvega krétnega leta po začetni vožnji na vsej dopuščeni železnici), ter tudi vsi drugi troški, katerih je potreba zaradi naprave in izročitve vožnji, kar se tiče dopuščene železnice, razen vsote, za točko a) že oménjene;
- c) petodstotne obresti od glávnčnih vsot mej delanjem do začetka vožnje po vsej dopuščeni železnici vplačanih v taki meri, kakor delauje in krétna oprava speje v napredek, po odbitih čistih dohodkih, kar bi jih prišlo od kakih posameznih železnocestnih, poprej vožnji izročenih kosov, in po odbitih obrestih, katere bi se nabrale od vplačanih a ne takój uporabljenih novcev;

d) troški za pribavo novcev, oziroma vsota povprečne, z dovolitvijo državne uprave pri-
tegnene izgube pri kursu, kadar se ob izdajavi délnic in predstvenih obligacij išče
potrebna gotovina.

Ako bi se po prvem letu vožnje še napravljale nove stavbe ali ako bi se pomnožile
krétne oprave, tedaj je móči na to stran meréce troške prišteti ustanóvni glávnici, če je
državna uprava pritrdila v namerjavane nove stavbe ali v pomnožilo krétnih oprav, ter če so
troški tako dokazani, kakor je treba.

§. 18. Vrhú tega je dolžnost koncesijonarjem, tukaj dopuščeno železnico, kadar bode
zdelana, ako bi se tako državni upravi zdelo potrebno ali primerno, na njeno zahtevanje
odstopiti družemu železnocestnemu podjetništvu za odméno, katero treba da to podjetništvo
njim dá.

Kakšna in koliko bode te odméne, to se najprvo ostavlja (pušča) dogovoru obeh
stránek.

A kadar bi se tak dogovor ne dosegel, tedaj treba v odméno plačati gotovo glávnico,
in določiti jej bode visóčino po načelih, katera so zgoraj v §. 17 ustanovljena o tem, kako
bi bilo, ako bi državna uprava odkupila železnico.

Samo ob tem slučaju, ako se ne bi železnica še krétala sedem a vendar pet let, treba
povprečni čisti dohodek najugodnejših treh let — in ako železnica še niti pet let ne
bi tekla, tedaj treba najugodnejšega leta čisti dohodek déti v podlogo odmerjanju od-
kupščine.

Ako bi zahtevanje prišlo, da se odstopi železnica, predno mine prvo leto vožnje, tedaj,
kakor sploh ob vseh slučajih, nij odkupščine ustanovljati izpod tiste minimalne vsote, katero
bi trebalo da državna uprava po §. 17 plača za odkup železne ceste.

§. 19. Kadar mine koncesija in tist dan, ko mine, prejde država brez vračila v neobre-
ménjeno svojíno in užitek dopuščene železnice, posebno tal, zemeljnih in umetelnih del, vse
spodnje in vrhnje naprave železne ceste in vse nepremične pritekline, kakor so: kolodvori,
nakladališča in razkladališča, vsa v železnocestno krétanje potrebna poslopja na odhajališčih in
prihajališčih, stražárnice in nadzoróvalnice z vsemi opravami na stoječih mašinah in na vseh
nepremičninah.

Kar se tiče premičnih stvari, kakor so: lokomotive, vozovi, premične mašine, orodje
ter druge naprave in gradiva, kolikor so potrebne in dobre dalje služiti krétanju, naj prejde
toliko teh reči in oziroma toliko vrednosti zastonj na državo, da se bo vjemalo s prvo želez-
nično opravo, ki je zapopadena v napravnem kapitalu.

Po odkupu železnice in od dne tega odkupa prihaja država, plačujoč v §. 17 usta-
novljeno odkupščino, brez drugega vračila v last in uživanje tu koncesijonirane železnice
z vsemi prej omenjenimi dotičnimi rečmi, tako premičnimi kakor nepremičnimi.

Ako to dopustilo mine, ter tudi, ako se odkupi železnica, ostaja koncesijonarjem
last rezervnega zaloga napravljenega iz lastnih dohodkov podjetja in kar ima denarjev tir-
jati, po tem last posebnih del in poslopij napravljenih ali pridobljenih iz lastnega imetka,
kakor so: peči za koaks, apnénice, livnice, továrne (fabrike) mašinam ali družemu orodju,
shranišča, dokí, hranišča kopanemu ogljiju in drugim stvarém, katere so sezidali ali si pri-
dobili vsled pooblastila od državne uprave z izrecnim pristavkom, da ne bodo pritekline
železnici.

§. 20. Državni upravi se dalje prihranja pravica, ako bi se poleg vsega poprejšnjega svarila po večkrat prelomile ali opustile dolžnosti, naložene v dopustnici ali v zakonih, poprijeti se naredeb, primernih zakonom, ter po okolnostih, še predno dopustilu mine čas, izreči, da je dopustilo moč izgubilo.

Resno opominjaje vsacega, da ne dela proti določilom te dopustnice, in dovoljujč koncesionarjem pravico, za izkazno kvaro (škodo) pred Našimi sodišči zahtevati odméne, dajemo vsem oblastvom, katerih se tiče, trdno povelje, naj ostro in skrbno čujejo nad to dopustnico ter nad vsem, kar se v njej ustanavlja.

V dokaz izdajemo to pismo, naudarjeno z Našim večjim pečatom, v Našem cesarstva glavnem in prestolnem mestu na Dunaji, sedmega dne meseca januarja, v letu po odrešenju sveta tisoč osem sto sedemdesetem in tretjem, Našega cesarjevanja petem in dvajsetem.

Franc Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Banhans s. r.

Pretis s. r.

35.

Razglas finančnega ministerstva od 16. marca 1873,

o povračilu za svetinje (medalje), v glavni kovnici kovane.

Določilom o kovanji svetinj v glavni kovnici, na znanje danim s to mestnim razpisom od 12. februarja 1871 (Drž. zak. od l. 1871 šte. 12) jemlje se moč s 31. dnem marca meseca 1873.

Novi cenovnik in druga določila so na pogled v glavni kovnici.

Pretis s. r.

36.

Ukaz pravosodnega ministerstva od 17. marca 1873,

o odkazu nove občine Bogenneusiedl-Streifing pod okoliš okrajnega sodišča Wolkersdorf v Doljni Avstriji.

Na podlogi §. 2 postave od 11. junija 1868 (Drž. zak. šte. 59) odkazuje se nova občina Bogenneusiedl-Streifing v okoliš Wolkersdorfskega okrajnega sodišča.

Ta ukaz začne veljati 1. dne maja meseca 1873.

Glaser s. r.

37.

Ukaz ministra notranjih reči od 21. marca 1873,

o preskušnji zdravnikov za ljudi in živali, želečih doseči stanovitno mesto v javni zdravstveni službi pri političnih oblastvih.

Po oblasti z najvišjo odloko od 7. marca 1873 prejeti izdajem o tem, kako more kdo dobiti stanovitno mesto v javni zdravstveni službi pri političnih oblastvih za ljudskega ali živalskega zdravnika, naslednja določila.

A. Splošna določila.

§. 1. Kdor hoče stanovitno doseči javno zdravstveno službo pri političnem oblastvu kakor zdravnik za ljudi ali živali, mora izkazati, da je z dobrim uspehom opravil posebno preskušnjo.

Od tistih zdravnikov za ljudi in za živali, kateri ta čas, ko se izdá ta ukaz, že imajo stanovitno mesto javne zdravstvene službe pri kakem političnem oblastvu, ne zahteva se taka preskušnja, ako se tudi pomaknejo na višjo stopinjo.

§. 2. V vsakem mestu, v katerem je medicinski fakultet, postavi se preskuševalna komisija za to posebno preskušnjo in sicer ena za ljudske in druga za živalske zdravnike.

§. 3. Minister notranjih reči, domenivši se z ministrom uka imenuje po predlogu deželnega poglavarja vsako leto ude preskuševalnih komisij za ljudske in živalske zdravnike. Udje se po izteku opravnega leta lahko zopet imenujejo.

§. 4. Preskušnje so vsako leto s pomladi in v jeseni.

Prva preskušnja bode meseca oktobra 1873.

§. 5. Tisti zdravniki za ljudi ali živali, ki želé biti pripuščeni k preskušnji v dosego stanozitivne javne zdravstvene službe pri političnih oblastvih, naj ob začetku semestra svoje s prilogami, kakor treba, opravljene prošnje vpoložé pri tistem deželnem poglavarstvu, v upravnem okoliši katerega bi radi preskušnjo storili.

Politično deželno oblastvo razločuje o pripušcanji ali zavračanju kandidatov, in ono jim, ako privolí v prošnjo, naznanja dan, katerega bodo imeli preskušnjo.

§. 6. Razsodki (cenzure) pri preskušnji zdravnikov za ljudi in tako tudi za živino so ti-le: z izvrščino sposoben; sposoben; ne sposoben.

Na podlogi obeh prvih razsodkov daje politično deželno oblastvo kandidatu po obrazcu (Priloga I. in II.) usposobilno svedočbo ali izpričevalo, da mu je moči kakor zdravniku za ljudi oziroma za živali podeliti mesto v javni zdravstveni službi pri političnih oblastvih.

Ako kandidat dobi zadnjo cenzuro, bode zavrjen.

B. Posebna določila o preskušnji zdravnikov za ljudi.

§. 7. Kdor hoče biti pripuščen k preskušnji zdravnikov za ljudi, mora izkazati:

- a) da je na domačem (tozemskem) vseučilišči dobil diplomo doktorja vsega zdraviteljstva ali doktorja medicine in kirurgije in magistra porodničarstva;

b) da ima psihijatrične znanosti; in to se izkazuje:

ali s svedočbo o rednem obisku psihijatrične klinike in o kolokviji, opravljenem z dobrim uspehom; ali s svedočbo o tem, da je po zadobljenem doktorstvu najmanj tri mesece hodil k ordinacijam v javno zdravilnico blaznih,

ali pa s svedočbo o zdravniški službi v zdravilnici blaznih;

c) da je hodil poslušat teoretično-praktičen nauk o cepljenji kozá in nauke (prednašbe) o živinozdravstveni policiji in o živinskih kugah;

d) da je, dobivši doktorsko diplomo, končí še dve leti v javni bólnici službo opravljal, ali imel kako drugo podobno službo, katera je združena z izvrševanjem zdravniške praktike, ali da se je najmanj tri leta s privatno zdravniško službo bavil.

Triletno zdravniško privatno praktiko je izkazovati s svedočbo, katero mora v mestih imajočih svoje štatute uradni zdravnik izdati in še župan podpisati, a v drugih občinah dotično županstvo izdati in cesarski okrajni zdravnik potrditi.

§. 8. Preskuševalna komisija v preskušnjo zdravnikov za ljudi sestavlja se iz pet zastopnikov dotičnih predmetov preskušnje a prvosednik ji je deželno-zdravstveni poročevalec (referent) ali če tega nij, imenuje minister notranjih reči drugega prvosednika.

§. 9. Predmeti preskušnje zdravnikov za ljudi so:

1. Hygijena in zdravstveni zakoni,
2. sodna medicina s sodno psihologijo vred,
3. farmakognozija in poznanje najnavadnejših strupov,
4. kemija, (3. in 4. z ozirom na opravila okrajnih zdravnikov),
5. živinozdravstvena policija.

Preskušnja iz teh predmetov je pismena, praktična in izustna.

§. 10. Pismena preskušnja zdravnikov za ljudi, katerej je dano 12 ur, biva v klavzuri pod nadzorom uradnika, ki ga deželni poglavar v to določi.

V tej preskušnji odgovarja se samo na dve vprašanji, kateri izbere deželni poglavar izmed več vprašanj, predloženih v ta namen po preskuševalni komisiji. Kandidat ji dobiva zapečateni. Predmet jima utegne biti sicer vse, kar obsegajo preskuševanjski predmeti, vendar je gledati sosebnost na hygijeno, zdravstveno zakonstvo in sodno medicino, in eno teh vprašanj naj se tiče obdelovanja naloge iz državnega zdravilstva, vzete ako je moči iz dejanjskega življenja.

§. 11. Praktična preskušnja zdravnikov za ljudi naj se opravlja to v javni bólnici to v kemijskem laboratoriji.

Tu naj kandidat v pričo prvosednika in enega uda preskuševalne komisije:

1. izvrši na mrliču naloženo si postavno obdukcijo, naj razudbeno najdenje zapisovalcu za to določenemu narekava na zapisnik ter dotično mnenje s svojo roko pripiše;
2. naj razišče stan poškodovanega ali na umu bolnega človeka in sestavi mnenje o njem;
3. naj opravi kvalitativno kemijsko preiskavo z ozirom na tiste predmete, ki spadajo v zdravstveno policijo, sodno medicino, toksikologijo in farmakognozijo;

4. naj na predloženem blagu farmakopejnem in isto tako na predloženih navadnih strupih pokaže, da pozna te stvari, in tu naj se vsacemu kandidatu dá prilika dokazati, da ume rabiti mikroskop raziskujoč leke, stvari za živež, strupe, rastlinske in živalske parasite.

Mrliča (1) in bolnika (2) določuje prvosednik, a predmet kemijskega raziska (3), lek (drogue) in strup (4) določuje žreb (loz).

§. 12. Izustna preskušnja zdravnikov za ljudi naj obsega vse preskuševanjske predmete, kolikor se kateri nij že v ónih drugih preskušnjah dovoljno v spomin vzel, ter naj se zlasti higijene in zdravstvenega zakonstva dotakne z dvema vprašanjema, a živinozdravstvene policije z enim vprašanjem.

Predloge izustni preskušnji določuje žreb.

Preskuševanca izprašujejo v pričo prvosednika trije udje preskuševalne komisije.

K izustni preskušnji smejo možje istega stanu brez omejitve poslušat priti.

§. 13. O pismeni preskušnji dajó dotični zastopniki mnenje z razlogi podprto.

O preskušnji zdravnikov za ljudi nareja se zapisnik.

Zapisnik naj obsega predmete vseh treh preskušenj, sodbo preskuševalcev o odgovoru danem na vsako posamezno nalogo praktične in ustne preskušnje, obrazloženo mnenje o pismeni preskušnji in končni glas o vkupnem izhodu vseh treh preskušenj.

Zapisnik se izročuje deželnemu poglavarstvu.

§. 14. Kandidat, kateri samo v enem predmetu ene preskušnje nij ustregel zahtevam, sme, da bode poterjen, preskušnjo iz tega predmeta ponoviti v prvem prihodnjem, zadnji čas pa v drugem preskuševanjskem roku.

Dvakrat ponavljati preskušnje se ne dopušča.

§. 15. Predno opravi to preskušnjo, mora kandidat 24 goldinarjev za takse odšteti.

Takse se razdeljujejo med posamezne komisijne ude po primeri časa, ki ga kateri pri preskušnji izgubi.

§. 16. Do konca aprila 1874 leta se posebna preskušnja zdravnikov za ljudi pri stavovskih javnih zdravstvenih službah političnih oblastev ne bode zahtevala od tistih, kateri no najmanj dve leti neprenehoma opravljali službo

1. cesarskega zdravnika ne za trdno postavljenega pri kakem političnem oblastvu,

2. ces. zdravnika pri sodnem oblastvu,

3. občinskega zdravnika v kakem mestu, imajočem svoj štatut,

4. oddelnega načelnika ali drugotnega zdravnika v javni zdravilnici, ali

5. profesorja, docenta ali assistenta medicinske učiteljske stolice.

C. Posebna določila za preskušnjo živalskih zdravnikov.

§. 17. Kdor hoče biti pripuščen k preskušnji za živalske zdravnike, mora izkazati:

a) da je na tozemski popolni učilnici za živalske zdravnike dobil diplomo živalskega zdravnika;

b) da je, dobivši to diplomo, ali najmanj leto dni kakor assistent na kaki učilnici za živalske zdravnike delal, ali najmanj dve leti za vojaškega živinskega zdravnika služil, ali enoliko časa s privatno živinozdravniško praktiko baval se.

Živinozdravniško privatno praktiko je izkazovati s svedočbo, katero mora v mestih, majočih svoje štatute, uradni zdravnik za ljudi, oziroma uradni živalski zdravnik izdati in še župan podpisati, a v drugih občinah dotično županstvo izdati in okrajni živalski zdravnik, ali če takega nij, ces. okrajni zdravnik potrditi.

§. 18. Preskuševalna komisija za živalske zdravnike je sestavljena iz dveh v javni službi stoječih živalskih zdravnikov a prvosednik jej je deželno-zdravstveni poročevalec (referent) a če tega nij, imenuje minister notranjih reči drugega prvosednika.

§. 19. Predmeti preskušnje živalskih zdravnikov so :

1. Kako se kmetijske domače živali zdrave ohranijo in zarejajo, z dotičnimi postavami vred;
2. sodno živinozdravstvo;
3. nauk o živalskih kugah in živinozdravstvena policija.

Preskušnja iz teh predmetov obsega pismen, praktičen in izusten del.

K obema poslednjima imajo možje istega stanú neomejen pristop.

§. 20. Pismeni del preskušnje, kateremu je dano 12 ur, biva v klavzuri pod nadzorom uradnika, ki ga deželni poglavar v to določi. V njem se obdeluje naloga iz živinozdravstvene higijene ali iz sodnega ali policijskega živinozdravstva, vzeta, kolikor je le mogoče, iz dejanskega življenja. Vprašanje izbere deželni poglavar izmed več vprašanj, ki mu jih preskuševalna komisija predloži, in kandidat ga dobí zapečaten.

Praktični del preskušnje je opraviti v hlevu bolnih živali ali v razudnici. Tu na kandidat bodi si

- a) na živi živali raziskuje bolezen važno v sodnem ali policijskem oziru, naj poročilo o njej izustno pové in po tem dotično mnenje s svojo roko zapiše, ali pa
- b) naj opravi postavno razudbo mrtve živali, naj pové najdenje narekujoč določenemu zapisovalcu na zapisnik ter naj mnenje pristavi svojo roko v propisanih oblikah.

Prvosednik določuje predmet z ozirom na stvari, ki so mu ravno na izbor.

Izustni del preskušnje, pri katerem izprašujeta oba preskuševalna živinozdravnika, naj obsega vse preskuševanjske predmete; tu naj se od kandidata zahteva tenko znanje domačih postav in ukazov o živinozdravstvenih stvaréh sploh ter o policijskem in sodnem živinozdravstvu.

§. 21. Pri ustnem in praktičnem delu preskušnje morajo biti pričujoči vsi udje preskuševalne komisije.

O pismeni preskušnji dajeta oba preskuševalca mnenje z razlogi podprto od sebe.

O preskušnji živalskih zdravnikov se nareja zapisnik.

Zapisnik naj obsega predmete vsake delne preskušnje, sodbo preskuševalcev o uspehu praktičnega in izustnega dela preskušnje, obrazloženo mnenje o pismeni preskušnji in končni glas ali izrek o vkupnem izhodu vseh treh preskušenj.

Zapisnik se izročuje deželnemu poglavarstvu.

§. 22. Ako kandidat samo iz enega dela preskušnje nij ustregel, sme, da bode potrjen, ta del preskušnje ponoviti v prvem prihodnjem, zadnji čas v drugem preskuševanjskem roku; ako pa nij zadostil iz dveh ali vseh delov preskušnje, naj v ta namen v zgornjih rokih ponovi vso preskušnjo.

Dvakrat preskušnjo ponavljati nij dopuščeno.

§. 23. Predno kandidat preskušnjo za živalske zdravnike opravi, naj odšteje za takse 12 goldinarjev.

Takse se po enakih delih razdele med ude preskuševalne komisije.

§. 24. Do konca aprila 1874. leta se posebna preskušnja živalskih zdravnikov pri stanovitnih mestih javne službe političnih oblastev ne bode zahtevala od tistih, kateri so najmanj tri leta neprenehoma opravljali službo

1. cesarskega, političnemu oblastvu ne za trdno odkazanega ali po deželnem odboru postavljenega živalskega zdravnika, ali

2. vojaškega živinozdravnika, ali

3. penzionarja na Dunajskem živinozdravstvenem zavodu najmanj tri leta, ali najmanj dve leti neprenehoma

4. bili docenti, adjunkti ali assistenti na Dunajskem živinozdravstvenem zavodu, ali na živinozdravniški učiteljski stolici medicinskega fakulteta ali kirurgijskega učilišča.

Lasser s. r.

Priloga A.**Obrazec****svedočbe o preskušnji zdravnikov za ljudi.**

Mestodržstvo v . . . . . s le-tem potrjuje, da je gospod I. I. izkazavši od vseučilšča v . . . . . preje^{to}_{te} diplo^{mo}_{me} doktorja medicine in kirurgije in magistra porodničarstva (vsega zdraviteljstva) v dos . . . . . zdravnik za ljudi preskušnjo z ministerskim ukazom . . . . . 187 . . . . . število . . . . . propisano opravil pred preskuševalno komisijo v . . . . . in da je v isti bil za gori omenjeno službo zdravnika ljudem najden

z izvrščino sposoben.
sposoben.

. . . . . dne . . . . . 18 . . .

Podpis c. kr. mestodržca ali namestnika njegovega.

Priloga B.

Obrazec

svedočbe o preskušnji zdravnikov za živali.

Mestodržstvo v . . . . . potrjuje z le-tem, da je gospod I. I. izkazavši diplomu živalskega zdravnika prejeto od c. kr. živinodravstvenega zavoda v . . . . ., v dosego stanovitnega mesta v javni zdravstveni službi pri kakem političnem oblastvu za živalskega zdravnika preskušnjo z ministerskim ukazom od . . . . . 187 . število . . . propisano opravil pred preskuševalno komisijo v . . . . . in da je bil v isti najden za gori omenjeno službo živalskega zdravnika z izvrščino sposoben.
sposoben.

. . . . . dne . . . . . 18 . . .

Podpis c. kr. mestodržca ali namestnika mu.